

CONFLICTUL PERSISTENT, CARACTERISTICĂ A CONCEPȚIEI DE ABORDARE A RĂZBOIULUI HIBRID ÎN MEDIUL OPERAȚIONAL EST-EUROPEAN

THE PERSISTENT CONFLICT, A CHARACTERISTIC OF THE CONCEPT OF APPROACHING THE HYBRID WAR IN THE EASTERN EUROPEAN OPERATIONAL ENVIRONMENT

Lt.col.drd. Valentin PETRESCU*

Mediul operațional contemporan est-european reprezintă un sistem complex de actori, arme și sisteme de arme, circumstanțe și condiții care se manifestă în spații bine definite și care pot influența în mod direct deciziile de întrebuițare a capacităților militare. Acesta poate include atât forțele și sistemele de arme inamice, neutre sau aliate, participante la conflictul persistent, cât și cultura populației, mediul fizic, resursele locale, nivelul tehnologic, factorul de decizie politică și de execuție. Lecțiile învățate, din prima parte a acestui secol, ne-au convins că mediul operațional est-european este destul de conflictual, în continuă transformare la nivel local și regional, se încadrează într-un context dinamic, persistent și complex, care, combinat cu strategiile de șantaj energetic, favorizează apariția unor pericole și amenințări hibride la adresa stabilității și securității spațiului est-european. Prin acest articol, se dorește a se da un răspuns ferm și documentat unor întrebări legate de: concepția privind abordarea conflictului persistent de tip hibrid; tendința unor actori de a conferi un caracter persistent tensiunilor din zona de insecuritate est-europeană; preocuparea acestora de a menține conflictul persistent ca formă de manifestare modernă a relațiilor comunitare est-europene.

The Contemporary Eastern European operational environment is a complex system of actors, weapons and weapon systems, circumstances and conditions that manifest themselves in well-defined areas and that can directly influence decisions to use military capabilities. It may include both enemy and neutral or allied enemy forces and systems participating in the persistent conflict, as well as the culture of the population, the physical environment, local resources, the technological level, the political decision-maker and the executor. The lessons learned from the first part of this century convinced us that the Eastern European operational environment is quite conflictual; constantly changing at local and regional level, it falls into a dynamic, persistent and complex context, which, combined with energy blackmail strategies favor the emergence of hybrid dangers and threats to the stability and security of the Eastern European area. Through this article I want to give a firm and documented answer to questions related to: the conception of approaching the persistent hybrid conflict; the tendency of some actors to persist in tensions in the area of Eastern European insecurity and their concern to maintain the persistent conflict as a form of modern manifestation of Eastern European Community relations.

Cuvinte-cheie: mediul operațional; conflictul persistent; amenințări hibride; sistem operațional hibrid.

Keywords: operational environment; persistent conflict; hybrid threats; hybrid operating system.

În vederea realizării unei analize coerente, se va pleca de la ipoteza că actorii statali prezenți în mediul conflictual persistent se pot încadra într-o gamă variată de forțe, pornind de la structura unei forțe regulate, care aparține unui stat, până la nivelul unor actori nonstatali, de tipul organizațiilor nonguvernamentale sau guvernamentale care pot acționa ferm, în scopul atingerii obiectivelor

proprii. La acest scenariu, dacă adăugăm diferite organizații de crimă organizată și/sau teroriste, avem tabloul complet, care constituie mediul operațional de desfășurare a operațiilor militare. În acest sens, putem considera că mediul operațional se extinde dincolo de teatrul geografic de desfășurare a acțiunilor conflictuale, fiind o arenă militară, în care aliniamentele și obiectivele sunt pierdute sau atinse prin folosirea forței letale sau prin folosirea timpului în care forța de luptă poate reface și menține starea de siguranță și stabilitate a obiectivelor cucerite. Astfel, toți actorii implicați,

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: valipetrescu23@yahoo.com

inamici sau aliați, nonstatali sau statali, indiferent de posibilitățile de luptă și de capacitățile militare avute la dispoziție, vor folosi toate instrumentele de care dispun (militare, economice, politice și informaționale), în scopul atingerii obiectivelor propuse, pe timpul planificării operației.

În teoria științei militare a SUA, sunt definite elementele principale care pot influența planificarea și desfășurarea operațiilor militare specifice conflictului persistent, cum ar fi: globalizarea, schimbările demografice, nivelul tehnologic, cerințele impuse de resurse, urbanizarea, dezastrele naturale și schimbările climatice, proliferarea armelor de distrugere în masă, statele eșuate sau prost guvernate etc. Astfel, „conflictul persistent este confruntarea prelungită dintre actori statali, nonstatali și individuali care sunt dispuși să folosească violența pentru a atinge scopuri politice și ideologice”¹. Caracteristica principală a acțiunilor militare desfășurate în mediile operaționale hibride este aceea că misiunile de luptă îndeplinite cu mijloace neconvenționale pot fi mai numeroase și mai persistente, în comparație cu cele îndeplinite cu mijloace convenționale. Deseori, acest aspect derivă din configurația asimetrică a conflictelor persistente desfășurate în sistemul operațional hibrid, care poate include componente specifice tuturor mediile în care se pot executa operațiile militare: mediul informațional, mediul fizic, mediul geofizic, mediul moral etc.

Concepția est-europeană privind abordarea conflictului persistent de tip hibrid

Concepția de abordare a războiului hibrid a devenit importantă în mediul operațional est-european, ea a fost pusă în aplicare în conflictul ruso-ucrainean (2014) și susținută strategic de oficialii ruși. Astfel, în articolul intitulat „Valoarea științei în predicție”, generalul Valeri Gherasimov (șef al Statului Major General al armatei ruse) afirma, la 1 septembrie 2015, că regulile războiului vor suporta schimbări importante în ceea ce privește caracterul persistent al acestuia. În acest sens, el susține că „centrul de greutate al metodelor aplicate în conflict s-a modificat în direcția utilizării pe scară largă a mijloacelor politice, economice, informaționale, umanitare și a altor măsuri nonmilitare, aplicate în coordonare cu protestul potențial al populației”². Mai mult, el susține că, în mediul conflictual modern, acțiunile asimetrice vor fi prezente și

deosebit de active, făcând posibilă reducerea avantajelor unor adversari convenționali, prezenți în teatrul de operații. Gherasimov subliniază că o parte importantă a acțiunilor cu caracter asimetric va fi executată prin întrebuintarea și a forțelor pentru operații speciale (FOS) sau printr-o cooperare strânsă cu forțe ale opoziției interne, în scopul menținerii unei situații conflictuale cu caracter persistent pe întreg teritoriul trupelor inamice. Aceste acțiuni vor fi mai eficiente, dacă vor fi executate cu mijloace informative și tehnologice perfecționate.

Astfel, când vorbim despre conflictul modern, înțelegem că oficialii militari nu mai iau în calcul amenințările separate, abordările în acest domeniu fiind fundamentale diferite. Doctrina actuală a armatei ruse pune un accent important pe întrebuintarea unor tactici, tehnici și proceduri noi de acțiune, combinate și cu acțiune simultană. În cadrul conflictului persistent, putem observa tendința convergenței amenințărilor de tip neregulat, în care actorii aflați în conflict recurg la o abordare cuprinzătoare, în scopul atingerii obiectivelor strategice. „Războiul nu se mai declară, ci odată început, se duce conform unui model nefamiliar”³, a adăugat șeful armatei ruse.

Este necesar să subliniem faptul că există diferențe majore între strategia de abordare rusă, aplicată, în special, în Ucraina, și strategia vestică. Aspectele care fac diferența dintre aceste tipuri de abordări este faptul că, în concepția rusă, lipsesc din combinație amenințările convenționale. „Unul dintre obiectivele principale urmărite de amenințările de tip hibrid este destabilizarea guvernării și instituțiilor principale ale oponentului, prin aceasta creându-se haos și vacuum de putere”⁴, precizează Gherasimov. Căutând să obțină unele avantaje strategice și să atingă obiective sau aliniamente avantajoase prin tactici și proceduri neașteptate ori prin moduri violente de atac, teoreticienii militari ruși au renunțat la întrebuintarea metodelor tradiționale și la predictibilitatea acțiunilor lor, motivând că aceasta e calea sigură de atingere a dezideratelor militare planificate.

Mai mult, amenințarea hibridă este una invizibilă, greu de justificat și, în consecință, nu poate fi demonstrată și amendată de structurile legale internaționale, deoarece sunt întrebuintate sisteme de arme de ultimă generație, mijloace tehnologice performante, tactici neașteptate și

proceduri inovative, specifice operațiilor de tip asimetric. În esență, abordarea noului concept al conflictului persistent presupune o întrebuintare concertată a unor elemente cheie, în măsură să activeze sentimentul de luptă al marelui popor rus, aceste elemente⁵ fiind:

- *desfășurarea acțiunilor sub acoperirea legii* – elementul central al strategiei militare ruse este crearea unor aspecte perfect legale, în scopul evitării oricărei răspunderi în fața organismelor legale internaționale de securitate. În acest sens, un exemplu relevant este anexarea ilegală a Crimeii prin ocuparea și, ulterior, simularea unui referendum, fără supraveghere internațională, prin care Moscova a reușit să orchestreze anexarea Peninsulei Crimeea și stabilirea statutului acesteia, în afara voinței populației locale și a statului suveran Ucraina;

- *demonstrații de forță militară* – Armata Rusă a dislocat importante structuri de forțe militare, sisteme de arme și mijloace logistice în proximitatea frontierei cu Ucraina, în scopul pregătirii operației ofensive, invadării teritoriului statului vecin și rezolvării prin forță a unei situații de criză, creată la nivelul sistemului politic ucrainean;

- *întrebuintarea „omuleților verzi”* – *balul mascat al lui Putin* – pentru a nu atrage o răspundere politică în mediul internațional, pe teritoriul Ucrainei, statul rus a întrebuintat forțe speciale din batalionul Vostok (fără însemne militare), care au invadat teritoriul ucrainean ca *forțe de securitate locale*, scopul real al acestor operații fiind acela de a facilita intervenția structurilor militare ruse în zonă, și nu de a proteja populația de naționalitate rusă;

- *folosirea avantajului creat de milițiile locale și de paravanul tensiunilor din zonă* – Rusia și-a protejat populația minoritară rusă, înainte de a începe operațiile militare, prin susținerea și gruparea acestora, asigurându-le un scut de protecție pe timpul desfășurării intervenției în forță;

- *propagandă, minciuni și dezinformare sistematică țintită* – Rusia era conștientă de importanța mass-mediei atât la nivel național, cât și la nivel regional sau global, fapt pentru care a desfășurat o vastă campanie de manipulare și dezinformare a maselor, folosind mai multe componente ale războiului mediatic, care au transformat informația într-o armă redutabilă, astfel: *acoperirea umanitară* (motivarea acțiunilor

ofensive cu argumente umanitare, în scopul atragerii unui sprijin consistent din partea mediului internațional); *dezinformare sistematică și țintită*, în scopul activării sentimentului de luptă al poporului rus (mișcare folosită de ruși și împotriva invaziei naziste); *negarea credibilă* – argumente false și explicații bizare, oferite de oficialii ruși în legătură cu scopurile invaziei (în sprijinul negării apartenenței *omuleților verzi* la Rusia, oficialii ruși au declarat că uniformele lor pot fi cumpărate din orice magazin second hand); *Noua Rusie* – motivarea ajutorului dat rebelilor ruși din Ucraina prin invocarea unor argumente istorice.

În concluzie, fizionomia conflictului persistent s-a aplicat perfect în situația invaziei din Ucraina (2014), fiind întrebuintată simultan o combinație de acțiuni politice, economice, cibernetice, psihologice și de gherilă, care au provocat haos, au vulnerabilizat și au destabilizat autoritățile publice statale.

Mediul fizic, mediul utilizării forței letale și al rezolvării conflictelor persistente

Mediul fizic este mediul spațiilor fizice, al entităților conflictuale, al acțiunilor și al efectelor ce se manifestă în teatrul de operații. El include grupurile înarmate, forțele militare, populația civilă, infrastructura, resursele naturale, spațiul geografic (aerian, terestru și maritim), precum și caracteristicile meteorologice (starea vremii, clima etc.)⁶. Prin desfășurarea operațiilor în mediul fizic se urmărește dezorganizarea sau interzicerea activităților importante ale adversarului, prin utilizarea forței letale sau neletale și prin executarea de manevre în întreaga zonă de operații. Majoritatea conflictelor persistente se rezolvă în mediul fizic, preponderent în zona spațiului terestru, întrucât în acest mediu sunt plasate majoritatea resurselor participanților la conflict. De obicei, resursele au cea mai mare importanță în echilibrul balanței de putere, ele constituind *centrul de greutate* al operațiilor planificate în schema derulării conflictului persistent. De aici putem trage concluzia că efectul acțiunilor militare, desfășurate în mediul fizic, este decisiv pentru distrugerea adversarului, sau pentru blocarea accesului acestuia la resursele necesare îndeplinirii obiectivelor planificate sau atingerii aliniamentelor/stării finale dorite.

Operațiile militare desfășurate în spațiul fizic al conflictului persistent prezintă două componente

spațiale (convențională și cea neconvențională), care definesc geometria mediului operațional în care se îndeplinesc misiunile planificate de către participanții la operație. Menționăm faptul că, în condițiile conflictelor trecute, nu foarte îndepărtate, geometria spațiului operațional, la nivel operativ și tactic, era destul de simplificată, era o geometrie a liniilor drepte, care defineau zone contigue. Mediul operațional al conflictului persistent prezent este unul de tip hibrid, generat în cadrul desfășurării conflictelor moderne, cu un aspect geometric complicat, în care zonele de conflict sunt concentrate în jurul unor zone cu bogate resurse energetice, sau în jurul unor obiective vizate de amenințările de tip hibrid. Din perspectiva analizei disponerii acestor obiective, folosind principiile conflictelor persistente convenționale, putem înțelege că e vorba de o dislocare haotică, în realitate, obiectivele urmărite au o configurație de tip rețea, iar neutralizarea unui obiectiv poate afecta întreaga structură a rețelei de obiective.

Strategia amenințărilor persistente ia în calcul inclusiv spațiul geografic al actorilor din zona care generează forța militară, chiar dacă proiecția forței și desfășurarea operațiilor se execută într-un teatru operațional aflat la o distanță mare față de acesta. Totuși, conceptul de *teatru de război*, definit ca „spațiul terestru, aerian și maritim care este sau poate fi implicat în mod direct în desfășurarea operațiilor majore sau campaniilor care impun lupta armată”⁷, a devenit destul de complex, având în vedere dimensiunea spațială a mediului operațional de tip hibrid, obiectivele strategice urmărite și gradul sporit de tehnologizare a sistemelor informații și comunicare.

În concluzie, rămânem la convingerea că în orice conflict, fie el persistent sau nu, operația decisivă necesită prezența și acțiunea instrumentelor de forță, iar menținerea în atenție a elementelor specifice geometriei mediului operațional este necesară.

Mediul informațional, spațiul de manifestare a formelor de confruntare persistentă

Mediul informațional este un mediu specializat în desfășurarea proceselor și acțiunilor militare persistente, care execută procurarea, prelucrarea și utilizarea datelor și informațiilor, fiind liantul dintre mediul moral și mediul fizic. În esență, acest mediu constituie spațiul ideal de manifestare

a formelor de confruntare persistentă, care au, ca element central și integrator, informația cu privire la ansamblul măsurilor și acțiunilor desfășurate în scopul atingerii obiectivelor urmărite. În acest mediu, se pot executa acțiuni cu caracter nedistructiv sau distructiv.

Acțiunile persistente nedistructive se pot manifesta în scopul distorsionării percepțiilor colective sau individuale asupra situației din câmpul tactic⁸. Țintele acestor acțiuni se regăsesc fie în spectrul sistemului militar (interceptare, spionaj, inducerea în eroare etc.), fie în spectrul comunității civile (spațiul de origine sau spațiul de dislocare a forțelor), mai pregnant în zona personalului cu puteri de decizie, efortul acțiunilor nedistructive putând fi canalizat pe acțiunile psihologice, furnizare de informații false, propagandă, manipulare etc.

Acțiunile persistente distructive se pot desfășura permanent, prin lovirea structurilor și mijloacelor din compunerea fluxului informațional (a elementelor din compunerea sistemului de comandă-control: centre de comunicații, puncte de comandă, senzori etc.) sau prin atacul asupra unor sisteme informatice (sisteme de comunicații, rețele de calculatoare, baze de date etc.).

Mediul informațional modern, al structurilor militare, dispune de două componente: mediul cibernetic și mediul electromagnetic.

Mediul electromagnetic este spațiul operațional specific conflictelor persistente, în care se utilizează energia electromagnetică. De regulă, aceste acțiuni le preced pe cele executate în mediile moral și fizic, iar realizarea la timp și cu succes a unora pot influența decisiv reușita celorlalte. Războiul electronic, ca formă a conflictului persistent, reprezintă un cumul de acțiuni ofensive și defensive, care se desfășoară direct în mediul electromagnetic, mediu care poate fi exploatat, modelat și folosit pentru atac și/sau apărare⁹.

Mediul cibernetic este, de asemenea, un mediu propice conflictelor persistente moderne, cuprinde „totalitatea sistemelor destinate colectării, procesării și distribuirii informațiilor în sprijinul luării la timp a deciziei, al exercitării comenzii și al controlului operațiilor”¹⁰, caracteristica de bază a acestui mediu fiind aceea că sistemele dispun de rețele de telecomunicații, procesoare integrate, sisteme de calcul și rețele informatice interdependente.

Din analiza zonei de insecuritate est-europene, rezultă că operațiile desfășurate în mediul cibernetic

au prezentat mai multe particularități ale conflictului persistent. Astfel, acestea au vizat: distrugerea, interzicerea, dezorganizarea și întârzierea colectării, prelucrării și diseminării informațiilor; folosirea unei palete variate de acțiuni specifice războiului informațional (atacurile virtuale sau fizice asupra unor importante sisteme de informații ale adversarului); introducerea în sistem a unor informații false sau contradictorii; diminuarea puterii de luptă prin interzicerea sau denaturarea accesului adversarului la situația curentă ori prin afectarea capacității sale de conducere a acțiunilor; distrugerea sau afectarea arhitecturii sistemelor de calculatoare, a rețelelor informaționale, a bazelor de date, precum și a rețelei de Internet.

În concluzie, mediul informațional est-european dispune, pentru decizie și execuție, de produse informaționale performante, provenite din surse proprii, din surse conexe cu responsabilitate internă, externă, judiciară etc. Acesta înglobează, practic, toate acele sisteme informaționale și sursele deschise care operează în mediile de interes și care îi facilitează asigurarea superiorității sau supremației informaționale, condiție esențială a conflictului persistent, necesară dominării câmpului de luptă. Prin efectele realizate în spațiul forțelor ruso-ucrainene, se poate concluziona că operațiile informaționale, desfășurate de structurile specializate rusești, au depășit granițele locale de desfășurare a crizei din Ucraina, căpătând proporții regionale și internaționale.

Mediul moral, mediul de desfășurare a operațiilor psihologice persistente

Mediul moral cuprinde, „atitudinile, convingerile și determinările specifice indivizilor sau grupurilor de indivizi, manifestate prin voința acestora de a depăși frica și aversiunea și de a realiza unitatea de efort, necesară îndeplinirii scopurilor/obiectivelor propuse prin planificarea conflictului persistent”¹¹. Mediul moral include două componente de bază: *componenta psihologică* și *componenta cognitivă*. Manifestările *componentei psihologice* se regăsesc în spectrul emoțional al individului, cum ar fi: sentimentul apartenenței etnice, patriotismul, credința în cauză pentru care luptă, zelul religios etc., iar nivelul de instruire, capacitatea de judecată și aspectele legate de îndoctrinare le vom regăsi în *componenta cognitivă* a individului uman.

În esență, operațiile conflictului persistent care se desfășoară în mediul moral ținesc

influențarea acelor comportamente și atitudini ale personalului de conducere, ale comandanților, grupurilor, organizațiilor sau indivizilor aparținând aliaților, partenerilor, forțelor proprii, neutrilor sau adversarilor, care se manifestă vocal pentru îndeplinirea scopurilor și obiectivelor forțelor proprii. Cele mai importante tipuri de operații specifice conflictului persistent care se desfășoară în mediul moral sunt *operațiile mass-media* și *operațiile psihologice*.

În operațiile psihologice, desfășurate în mediul operațional est-european, au fost vizate grupurile de oameni din spațiul de acțiune a forțelor armate, populația civilă, moralul și psihicul cetățeanului, întrebunțând informații, imagini și un limbaj specific, care ar putea asalta mintea luptătorilor, ar leza atitudinea și voința acestora. Mai mult, aceste operații au avut efecte vizibile, au vizat procese volitive, afective și cognitive, au modificat sentimente, au produs emoții puternice, au avut continuitate și au supus voința individuală sau colectivă la cele mai profunde niveluri ale emoției umane, în scopul slăbirii psihologice și morale a adversarului și înregistrării acestuia cu pierderi umane însemnate.

Mediul geofizic, spațiul de manifestare a amenințărilor la adresa mediului înconjurător

Războiului geofizic a fost experimentat și s-a dezvoltat în ultima parte a Războiului Rece, când, în mediul operațional, au fost întrebunțate tipuri noi de arme, denumite generic arme *geofizice*, cu efect asupra mediului înconjurător. În literatura de specialitate occidentală, a fost denumit *război ecologic* sau *război meteorologic*, în timp ce în literatura estică, s-a utilizat noțiunea de *război geoclimatic*. Specialiștii în domeniul conflictului persistent susțin că există forțe oculte care pot controla fenomenele generate de tornade sau uragane, folosindu-le pe post de arme devastatoare. De asemenea, aceștia apreciază că influențarea artificială a vremii, ca procedeu de luptă, prezintă pericolul potențial de a da naștere la distrugerii necontrolabile, cu urmări de neprevăzut. Faptul cel mai grav constă în probabilitatea mare ca asemenea distrugerii să aibă urmări mai grave pentru populație decât pentru forțele armate¹².

Tehnica modificării mediului include un ansamblu de tehnici de schimbare a structurii

sau compoziției Pământului (prin manipularea deliberată a proceselor naturale), inclusiv a spațiului cosmic, biosferei, hidrosferei, litosferei și atmosferei acestuia. Odată cu demararea schimbărilor climatice, a crescut și presiunea pentru realizarea de noi tehnologii, care ar putea declanșa blocarea căldurii soarelui sau ar putea aspira dioxidul de carbon din atmosferă. Multe dintre tehnologiile luate în calcul pot avea efecte imprevizibile, pot fi scăpate de sub control, ducând la pandemii cu acțiune universală, deoarece acestea au acțiune persistentă și nu respectă frontierele naționale. De multe ori, infrastructura civilă critică a fost vizată în conflictele regionale, iar actorii statali și nonstatali au o experiență îndelungată în manipularea mediului, în vederea avantajului tactic, implementarea tehnologiilor de geoingenierie fiind o sursă de noi amenințări la adresa securității mediului ambiant.

Daunele colaterale înregistrate la adresa mediului au fost considerate consecințe inevitabile ale conflictelor armate persistente. În același timp, au existat și exemple de manipulare intenționată a mediului ambiant de către majoritatea părților aflate în război, *mediul devenind o armă de război*. Sunt numeroase exemple, unele foarte vechi, în care forțele beligerante aflate în conflict, în mod deliberat, au adus prejudicii mediului de război. Astfel, tactica pământului ars este menită să distrugă o anumită zonă și să o lipsească de orice valoare pentru un adversar, pentru trupele proprii sau pentru civili. Această acțiune poate include distrugerea infrastructurilor civile critice, sursele de hrană și apă, adăposturile, resursele naturale etc. Armata sovietică a folosit această strategie în retragerea sa din Ucraina, în cel de-al Doilea Război Mondial, cu scopul de a încetini ofensiva trupelor germane.

Deteriorarea deliberată a mediului ambiant reprezintă o decizie, determinată de un ansamblu de condiții naturale sau de activități umane periculoase, ireponsabile și dăunătoare sau de fenomene ale naturii grave, cu efecte directe și de lungă durată asupra securității și siguranței populației atât la nivel național, cât și la nivel regional sau global. Dintre acestea, subliniem: catastrofele naturale, fenomenele geofizice sau meteo-climatice grave (inundații, furtuni puternice, secetă prelungită etc.), generate de încălzirea globală; modificările bruște și radicale ale condițiilor de viață (alunecări

de teren, cutremure etc.); catastrofele industriale sau ecologice, având drept consecințe pierderi mari de vieți omenești, perturbarea substanțială a vieții economico-sociale și poluarea gravă a mediului; probabilitatea în creștere a producerii unor pandemii, exemplul cel mai recent fiind pandemia declanșată de virusul A1H1 și de Covid-19. Aceste fenomene, în opinia mea, conferă factorului analizat un accentuat caracter potențial conflictual, care, în condițiile unor evoluții nefavorabile, se pot transforma în *război geofizic persistent*.

Actorii care agreează strategia conflictului persistent folosesc adesea și infrastructurile critice pentru a obține un avantaj militar. Aceasta include utilizarea infrastructurii de mediu în scop strategic, cum ar fi unele rețele de apă (baraje, cursuri de apă, canale și lacuri), precum și instalațiile industriale deosebit de periculoase pentru mediu. O astfel de utilizare este banală, dar, pe măsură ce societățile au devenit dependente de infrastructura de mediu, pentru viața economică și socială, consecințele utilizării acestor amenajări împotriva părților aflate în război devin deosebit de grave (armarea infrastructurilor de apă oferă un astfel de exemplu). Astfel, barajele, stațiile de epurare, stațiile de pompare sau conductele pot fi obiectul unui atac deliberat pentru a pune în pericol populația civilă, pentru o perioadă foarte lungă. Formele armării apei sunt multiple, de la perturbarea sau devierea cursurilor de apă până la inundarea unor mari suprafețe de pământ, cu consecințe grave atât asupra forțelor combatante, cât și asupra populației civile.

Concluzii

Din analiza amenințărilor de tip hibrid, rezultă că dimensiunea spațială a mediului operațional în care se desfășoară conflictul de tip persistent se extinde mult peste limitele zonei de operații și chiar ale teatrului de operații.

Operațiile informaționale sunt, pe zi ce trece, o categorie de acțiuni, al căror rol și însemnătate nu mai pot fi neglijate, în contextul mutațiilor care se produc în fenomenul conflictualității, caracteristic societății actuale, această tendință fiind imprimată de rolul atribuit informației, care a devenit o adevărată armă, concretizată în concepte specifice conflictului persistent (precum, Războiul bazat pe rețea, Operațiile bazate pe efecte etc.), rezultate din nevoia de creștere a eficacității operațiilor,

concomitent cu limitarea pierderilor de vieți omenești și a distrugerilor de bunuri materiale.

Faptul că, în timpul conflictelor armate, mediul a fost manipulat continuu, nu este și nu va fi o surpriză. În decursul istoriei, mediul a fost modificat în mai multe moduri și din mai multe motive, de la modificarea vremii până la modificarea fizică a peisajelor naturale. În afara conflictelor armate, modificările de mediu au fost, în general, implementate pentru a atenua riscurile de mediu sau pentru a îmbunătăți accesul la resursele naturale.

Pericolul cauzat de anomalii climatologice, de tipul cutremurelor, depinde de apropierea de surse potențiale, de magnitudinile acestora și de ratele de apariție exprimate în termeni probabilistici, pericolele putând include scuturarea solului, lichefierea, alunecările de teren ori producerea de tsunami, cele induse fiind, în general, mai mici ca magnitudine și cu durate scurte.

NOTE:

1 *** ADRP 3-0, *Unified Land Operations*, Department of the Army, Washington, 2012, cap. 1, p. 1-1.

2 Gl. Valeri Gherasimov, șeful Statului Major General din Federația Rusă, „Valoarea științei în predicție” (1 septembrie 2015), *Doctrina Gherasimov și războiul nonliniar dus de Rusia pe teritoriul Ucrainei*, <http://romaniabreakingnews.ro/doctrina-gherasimov-si-razboiul-non-liniar-dus-de-rusiape-teritoriul-ucrainei/>; *The value of science in prediction*, <https://inmoscowsshadows.wordpress.com/2014/07/06/the-gherasimov-doctrine-and-russian-non-linear-war/>, accesat la 05.03.2021.

3 *Ibidem*.

4 *Ibidem*.

5 Rebecca Blum, ”The future of NATO in the face of hybrid conflict”, Bernard El Ghoul, *International Relations*, Academic year 2014/2015, p. 5.

6 *** *Doctrina Armatei României*, București, 2018, p. 135.

7 *** JP 1-02, *DOD Dictionary of Military Terms*, US Department of Defense, Joint Education and Doctrine Division, 2010, <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>, accesat la 05.03.2021.

8 Ion Bălăceanu, Florian Râpan, Marius Hanganu, Iulian Martin, Doina Mureșan, Valentin Dragomirescu, *Interacțiunea strategiilor în conflictele armate moderne*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, pp. 49-74.

9 *** *Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016, p. 195.

10 *** *Doctrina Armatei României*, București, 2018, p. 134.

11 *Ibidem*, p. 135.

12 <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1258889-romania-victima-razboiului-geofizic.htm>, accesat la 05.03.2021.

BIBLIOGRAFIE

*** ADRP 3-0, *Unified Land Operations*, Department of the Army, Washington, 2012.

*** *Doctrina Armatei României*, București, 2018.

*** JP 1-02, *DOD Dictionary of Military Terms*, US Department of Defense, Joint Education and Doctrine Division, 2010.

*** *Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016.

Bălăceanu Ion, Râpan Florian, Hanganu Marius, Martin Iulian, Mureșan Doina, Dragomirescu Valentin, *Interacțiunea strategiilor în conflictele armate moderne*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.

Blum Rebecca, ”The future of NATO in the face of hybrid conflict”, Bernard El Ghoul, *International Relations*, Academic year 2014/2015.

<https://www.hotnews.ro>

<https://inmoscowsshadows.wordpress.com>

<https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>

romaniabreakingnews.ro/doctrina-gherasimov-si-razboiul-non-liniar-dus-de-rusiape-teritoriul-ucrainei/

<https://inmoscowsshadows.wordpress.com/2014/07/06/the-gherasimov-doctrine-and-russian-non-linear-war/>

<https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>, accesat la 05.03.2021.